

Kulturális rendezvényeink közös látogatása és megbeszélése

Oktató-nevelő munkánknak vannak a tanítási órán kívül eső területei is. Ilyen fontos nevelési terület – többek között – a kulturális élet és annak rendezvényei iránti érdeklődésre, fogékonyságra és igényességre nevelés. E tulajdonságok kialakítása csak körültekintő és tervszerű nevelőmunkával érhető el. Éppen a körültekintés követeli meg, hogy számba vegyük – a teljesség igénye nélkül –, hogy mi is tartozik a fentebb megnevezett fogalom körébe. Csupán felsorolásszerű számbavételre gondolhatunk. Így feltétlenül meg kell említenünk a színház, a mozi, a hangversenyek, a különféle kiállítások és tárlatok látogatását, de az ünnepélyeket, megemlékezéseket, író-olvasó találkozókat, irodalmi estéket, múzeumokat és nem utolsósorban magát a tévét meg a rádiót is ide sorolhatjuk. A nagyobb városokban nyilván bővebben nyílik alkalom ezek látogatására, a mostohább kulturális környezetben élő tanulóknál pedig különösen fontos, hogy egy-egy kirándulás alkalmával ilyen élményekkel is gazdagítsuk általános műveltségüket. Mindezen rendezvényeknek a tanulókra gyakorolt hatása nagymértékben függ az érdeklődést felcsigázó előkészítéstől, a nevelői fontosságú közös látogatástól, az élményt tudatosító megbeszéléstől. Éppen ez a tudatos tevékenységünk és irányításunk avatja az alkalmyszerű ismeretszerzést nevelőmunkánk szerves részévé. Ha ezt még a tanulók valamiféle – de hasonló – aktív, alkotó tevékenysége is követi, akkor munkánk valóban sokat jelenthet a kultúra mindennemű megnyilvánulása iránt érdeklődő és arra szomjas tanulóifjúság nevelésében.

A különféle kulturális rendezvények sokasága nem teszi lehetővé, hogy mindegyikkel külön-külön, részletekbe menően foglalkozzunk. Csupán érzékeltetni szeretnénk a nevelés e fontos területén végzett munkánk folyamatát, egyes fázisait, és közben olyan általános érvényű megállapításokat tenni, amelyeket szinte valamennyi kulturális rendezvény közös látogatása alkalmával – éppen a nevelői hatás érdekében – szem előtt kell tartanunk.

Mint minden nevelői munka, ez is a *tervezéssel* kezdődik. A gazdag lehetőség a sokat markolás veszélyét is magában rejt. Ettől óvakodnunk kell, mert felszínességhez vezet. Arra is ügyeljünk azonban, hogy a napjainkra oly jellemző egyoldalúságot is elkerüljük. Maga a tervezés a tanár vonzó, érdeklődést felkeltő tájékoztatása után feltétlenül közös megvitatás tárgya legyen! Az így összeállított, a tanulók kívánságait, érdeklődését is tükröző munkaterv lásson napvilágot az osztály faliújságján! Meg kell szerveznünk az *állandó figyelőszolgálatot* is. Ennek a kis csoportnak az lesz a feladata, hogy tájékoztassa az osztályt az alkalmyszerű kulturális rendezvényekről, illetve a látogatásra szánt rendezvények időpontjáról. A tájékoztatás mindig kellő időben történjék, hogy legyen mód a felkészülésre!

Maga a *felkészülés* két problémát is felvet: az egyik a viselkedés, a másik a tájékoztatás kérdése. Az előbbiről a helyes, kulturált magatartás kialakítása érdekében már azért sem mondhatunk le, mert ebben a vonatkozásban is akad még tennivalónk. A tájé-

kozottság pedig éppen a további ismeretszerzés szempontjából fontos. Ez lesz a biztosítéka, hogy tanítványaink a rendezvényeket élvezzék, és azokat hasznos alkalmaknak tekintsék. A szükséges, de a látogatás élményét nem veszélyeztető tájékozottság megszerzése érdekében apró kis megbízásokat, feladatokat adhatunk a tanulóknak. Miután utánjárásuk, kutatómunkájuk irányításunk mellett véget ért, azután kerülhet sor a beszámoló, ismertetések közös, kötetlen formájú, a közvetlenséget sem nélkülöző megbeszélésére. Előfordul, hogy ez a munka olykor képanyag összegyűjtését jelenti. Ennek demonstrálására szintén az osztály faliújságát használjuk fel! Lehet az előkészület hangulatot teremtő tanári előadás is, amely problémafelvetéseivel mintegy a közös látogatás megfigyelési szempontjait is tartalmazza. Bármelyik formát is választjuk, a végső cél az, hogy kellő hangulatot, szellemi, lelki felajzottságot teremtsen a látogatásra kerülő rendezvény iránt, ugyanakkor a témához tartozó nélkülözhetetlen tárgyi ismereteket is biztosítsa. Csak így érhetjük el, hogy tanítványaink ne csak nézelődjenek, hanem lássanak is.

A közös látogatás nevelő hatását csak fokozza az a helyes gyakorlat, ha a tanár a tett színhelyén *előzetesen* is körülnéz, *tájékozódik*, ha erre mód és lehetőség kínálkozik. Így könnyebb lesz a megfigyelés, az érdeklődő kérdésekre való válaszadás stb. ... Ezt még akkor is érdemes megtennünk, ha a látogatás levezetését egy ott dolgozó munkatársra vagy szakemberre bizzuk. Sőt pedagógiai szempontból az a célszerű, ha a felkért külső munkatárssal meg is beszéljük látogatásunk célját, a kalauzolás sorrendjét, módszerét, az ismertetés színvonalát, a témában szerzett ismeretek körét, amelybe a látottak szervesen beépíthetőek. Helyes az is, ha tanítványaink spontán megnyilatkozásairól, érdeklődő kérdéseiről, felmerülő problémáiról feljegyzéseket készítünk. Ez lehet majd az alapja a látogatást követő megbeszélésnek, az élményeket tudatosító, ízlést formáló, a helyes szemléletmódot kialakító tevékenységünknek.

Az élmények tudatosítása nem más, mint elemzőmunka. Erről semmilyen körülmények között nem mondhatunk le. Ez az elemzés azonban nem nélkülözheti az őszinte hangot és véleménynyilvánítást, sőt az érvekkel megalapozott bírálatot sem. A megbeszélés alkalmával olyan vitafórumot kell teremtenünk, ahol a helytelen meglátások kitisztulnak, a felszínes észrevételek elmélyülnek, megalapozottá válnak, a találó megjegyzések, jogos bírálatok megerősítést nyernek, ahol a helyes ízlés, szemléletmód éppen a vita szellemének tüzeiben csiszolódik, formálódik, alakul, erősödik.

Munkánk ezzel még nem zárult le. Feltétlenül módot kell adnunk – az életkori sajátosságok tiszteletben tartása mellett – az önálló, az alkotó tevékenységre is. Gyűjtse nek tanítványaink pl.: értékes dokumentumokat, fényképeket, írásokat! Az összegyűjtött anyagból teremtsék meg a maguk kis iskolai múzeumát, irodalmi, történeti vagy néprajzi jelleggel, melynek elrendezése, kiállítása az ő feladatuk legyen! Vagy rendezzenek felolvasásokat legsikerültebb fogalmazásaikból, irodalmi dolgozataikból, vagy akár kiállítást is legsikerültebb rajzaikból! Tartsanak irodalmi délutánokat, megemlékezéseket, melyeknek összeállítása, megtanulása és bemutatása még tanári irányítás mellett is aktív tevékenységet jelent számukra. Csak így érezhetik igazán, hogy megváltozott életünk egyre sűrűsödő kulturális rendezvényei mennyi anyagi, szellemi erőfeszítést, jó ízlést, felelősséget, helytállást, sokszor áldozatot követelnek az erre hivatottaktól. Csak így válhatnak ők is tiszteletre méltó kulturális törekvéseink értő közönségévé, majd leendő fáklyahordozóivá.

MK, 1970. 5. sz. 330–332.